

Petr Sokol, Luděk Staněk: Televizní tváře dobývají politiku

30.července 2010

www.reflex.cz

29.07.2010

Televizní moderátor Radek John se stal ministrem vnitra, islandský herec Jón Gnarr Kristinsson slíbil postavit Disneyland na letišti a stal se primátorem Reykjavíku, nejslavnější wrestler na světě Jesse Ventura byl zvolen guvernérem v Minnesotě a Litevec Valinskas, bavič typu Leoše Mareše, předsedal parlamentu, než ho odvolali pro neschopnost.

KDYŽ V ITÁLII NASTUPOVAL v roce 1994 do čela vlády majitel sítě soukromých televizních stanic Silvio Berlusconi, hovořilo se o nástupu teledemokracie, kdy volby budou ovládat televizní stanice. Dnes moderátoři a baviči vyskakují přímo z televizních obrazovek a všude ve světě se přímo ujímají veřejných funkcí. Zdá se, že se z dnešní politiky stává zábavní show, a máme se proto nač těšit - ne nadarmo britský satirik Jimmy Carr mluví o politice jako o "show-businessu pro ošklivé".

Z OBRAZOVKY DO PARLAMENTU

Známé TV tváře se v politice objevují zejména ve dvou případech.

První tvoří hlavně komici, kteří se převtělují v politiky-recesisty. V druhém případě se populární hvězdičky stávají vábníčkou pro nové politické strany, jež většinou nemají jasné programové zakotvení. Tyto strany se prezentují radikální kritikou tradičních stran a politické korupce. K tomu přidávají do svého populistického mixu to, co zrovna v dané zemi nejvíc letí. Většinou za nimi ovšem stojí konkrétní ekonomické skupiny, které uplatňují přes strany-fi rmy své konkrétní ekonomické zájmy. Typickým případem této skupiny "politiků" se stal islandský komik a herec Jón Gnarr. Na severoevropském ostrově se proslavil rolemi v mnoha fi lmech a seriálech, ale také uváděním vlastních shows. Loni na podzim založil z recese politickou formaci, již dal přílehlavý název Nejlepší strana. Vstup do politiky zdůvodnil prohlášením, že chce mít "dobře placené místo, na němž bude moci pomáhat díky vlivu zejména své rodině a přátelům".

V atmosféře všeobecného rozčarování z politiky, již na Island přinesla tamní bankovní krize, se založení Nejlepší strany jevílo nejenom jako dobrý vtíp a marketingový tah známého baviče, ale také jako forma protestu proti zavedeným stranám. Právě těm mnozí Islandané připsali vinu za krach ostrovního hospodářského zázraku.

Jón Gnarr se zaměřil na květnové komunální volby v islandské metropoli Reykjavík, kde žije třetina ostrovní populace. V jeho programu pro boj o radnici se skvěly zejména sliby v podobě ledního medvěda v městské zoologické zahradě, městský Disneyland nebo ručníky zadarmo v městských bazénech. O hloubce krize islandské tradiční politiky svědčí, že tento program vynesl Nejlepší straně v komunálních volbách 37 % hlasů a šest z 15 křesel na radnici. Voličům zřejmě nevadilo, že lídr Nejlepší strany již před volbami jasně prohlásil, že nic ze slíbeného nesplní, protože je přece politik...

VÍTR DO ZAD

Jón Gnarr, jenž se označuje za anarchistu, se následně dohodl se sociálními demokraty na koalici a usedl v čele města jako starosta.

Otázkou je, jak se jeho Nejlepší strana vyvine. Když v roce 1994 do dánského parlamentu jako nezávislý pronikl jiný komik, Jacob Haugaard, který sliboval, že cyklistům bude vždy foukat vítr do zad, zkrátí se fronty obchodech a muži budou mít právo na impotenci, po čtyřech letech z politiky bez rozruchu zmizel.

LITEVSKÝ LEOŠ MAREŠ

V litevské politice se v roce 2008 objevil tamní "Leoš Mareš", jímž je v této zemi populární moderátor televizních pořadů, a zejména nejružnějších reality shows Arunas Valinskas (42 let). Ten na jaře roku 2008 založil novou partaj s názvem Strana národního obrození (Tautos prisikelimo partija - TPP) a zahájil recesistickou předvolební kampaň, v níž dominovaly plakáty, na nichž vystupovali spoře odění členové strany, nebo naopak známé tváře partaje ve vězeňských úborech. Politických sdělení se v kampani nové strany mnoho nenašlo. Dominovala jim snad jen vágní prohlášení o nutnosti zatočit s rozbujelou korupcí.

Valinskas vsadil i na další známé osobnosti. Na kandidátce figurovala na volitelném místě například i jeho manželka Ingrida Valinskiene (v Litvě mají ženská jména příponu -iene, která je obdobou české přípony -ová), jež patří v pobaltské republice mezi známé pop zpěvačky. Valinskas navíc vsadil na její vzhled, protože Ingrida Valinskiene skončila v nedávné anketě jedněch z nejčtenějších litevských novin na druhém místě v pořadí nejpohlednějších političek.

Nové straně prospěla i změna pravidel upravujících předvolební kampaň. Změna omezila předvolební reklamu v televizi a rozhlas, což se tolik nedotklo právě strany postavené na popularitě umělců. Valinskas navíc uměl voličům předvést opravdovou show. Například na losování volebních čísel volební komisí vyslal jinou známou televizní tvář převlečenou za stařenku, kterou tato umělkyně představuje ve známém televizním pořadu.

STRANA SUPERMARKETŮ

Politici TPP nikdy nevystupovali na veřejnosti s kontroverzními politickými tématy. Nová strana se neprofilovala ani jako proruská, ani naopak jako extrémně nacionalistická. Straně chybí jasná ideologická orientace a konkrétnější program. V Litvě proto vládly silné pochyby, co bude TPP po volebním úspěchu vlastně prosazovat. Někteří analytici naznačovali, že za projektem TPP stojí největší litevská společnost provozující supermarketů VP Market. Tato dynamicky expandující ekonomická společnost zaměřila svou pozornost kromě supermarketů také na energetiku a usilovala o pozici investora při stavbě nové litevské jaderné elektrárny, jež by měla nahradit zastaralou elektrárnu v Ignalině.

Strana národního obrození (TPP) ve volbách obdržela přes 15 procent hlasů litevských voličů a stala se druhou nejsilnější stranou za vítěznými konzervativci.

Těm nezbylo než se spolehnout na Valinskase a jeho komiky a vzít je do vlády. Valinskas získal post předsedy parlamentu, z něhož byl sice už po roce odvolán, ale jeho strana zůstala v koalici dodnes, i když jí popularita klesla někam k pouhému jednomu procentu

ZÁPASNÍK GUVERNÉREM

Amerika v mnohém udává trendy a televize je často považována za americký produkt. Není proto divu, že i tam známé tváře z obrazovek doputovaly do politických funkcí. Argumentem těch, kteří tvrdí, že přestup z vlaku zábavního průmyslu do rychlíku politiky nemusí být nutně na škodu, už navždy zůstane Ronald Reagan. Ať už byl, jak tvrdí jeho příznivci, opravdu talentovaný politik, nebo, slovy jeho odpůrců, pouze muž, jenž stál ve správnou chvíli na správném místě, zůstává důkazem toho, že to jde.

Reagan byl nicméně výjimkou, protože se nestal politikem ze dne na den. Nejdříve byl čtyřikrát zvolen šéfem hollywoodských hereckých odborů, poté se účastnil volebních kampaní svých přátel, následně dvakrát byl guvernérem Kalifornie a teprve za dalších šest let se stal poprvé prezidentem. Pro typické televizní politiky je příznačný rychlý nástup a kariéra, která bývá málokdy delší než jedno volební období.

Například herec a režisér Clint Eastwood vedle hvězdné kariéry starostoval v kalifornském městečku Carmel.

Ještě viditelnějším byl ale příběh Jesseho Ventury - populárního zápasníka v typicky americké formě zábavy, jež se jmenuje wrestling a která spojuje zápas se show, v níž si wrestleři naoko dávají

obrovské rány. Venturaova hvězdná kariéra ve wrestlingu se po přestávce v podobě komentování wrestlingových zápasů přetavila do politických funkcí. Ventura nejprve řídil jako starosta město Brooklyn Park a v roce 1999 kandidoval mimo velké strany na guvernéra státu Minnesota. V kampani využil mnoho odkazů na wrestling a k úžasu republikánů i demokratů křeslo guvernéra získal.

Bez podpory v minnesotském parlamentu toho však moc neprosadil a po osmi letech v úřadu již znovu nekandidoval. Ventura doplatil jako mnoho populárních jednotlivců na skutečnost, že bez stranické podpory se lze prosadit jen krátkodobě.

JAPONSKÉ HARAKIRI

Podobný osud čekal japonského komika Jukia Aošimu, který úspěšně kandidoval na starostu Tokia v roce 1995. Aošima, jehož nejoblíbenějším komickým číslem bylo, když v televizi převlečen do ženského kostýmu a paruky hrál "zlou babičku", využil během předvolební kampaně fakt, že byl známým televizním komikem, k tomu, že fakticky žádnou kampaň nevedl. Nebyl zaznamenán jediný jeho mítink s voliči, Aošima nepoužíval ani další tradiční nástroje kampaní, jako volební spoty a podobně. Přestože kampaň vyhrál prakticky "na ksicht" (později tvrdil, že místo objíždění mítinků během předvolební kampaně raději studoval mechanismy řízení města a jeho problémy), po vstupu do úřadu se pokusil rozjet poměrně ambiciózní úsporné reformy. Mimo jiné se chystal zvýšit školné nebo zrušit bezplatné jízdenky na metro pro seniory, aby ve finále doplatil na to, že neměl dostatek politických spojenců. Kandidaturu v dalším volebním období podobně jako Ventura vzdal.

NOVA - ČESKÁ TELEVIZNÍ STRANA

Na české televizní politiky má zřejmě patent TV Nova. Postupně jich vyprodukovala celou řádku, čímž se žádná televizní stanice pochlubit nemůže. Vše začal už "otec-zakladatel" TV Nova Vladimír Železný, jenž si místo zlatého padáku vybojoval při odchodu z televize senátorské křeslo. Kandidoval jako nestraník za Nezávislé na Znojemsku a kombinace tváře známé nejenom z kultovního pořadu Volejte řediteli a komunikačních dovedností mu vynesla zvolení již v prvním kole.

Český Parlament se Železnému zdál malý, a tak o dva roky později zamířil do Parlamentu evropského. V čele jeho kandidátky se už ale skvělo "novácké" duo, protože ho na druhém místě doplnila novinářka Jana Bobošíková, která se proslavila zejména jako populistická a razantní moderátorka politických diskusí. Bobošíková zůstala na obrazovce déle než Železný a v evropských volbách ho možná i proto na preferenční hlasy přeskočila. A rozkol byl na světě.

Úspěšný projekt novácké strany tak nepřežil ani sečtení výsledků. V českých zemích se tak nepovedlo to, v čem uspěli majitelé dominantních televizních stanic na Slovensku (Rusko) a v Rumunsku (Voiculescu), kteří přes obrazovky "vyrobili" svou politickou stranu.

SEŠUP

Oba zvolení poslanci zamířili v Evropském parlamentu do různých frakcí a Železný se z politiky postupně vytratil. Bobošíková přežívá na politické scéně dodnes. Samostatně se sice už nikdy nedostala do voleného shromáždění, ale v minulých evropských i sněmovních volbách úspěšně atakovala pětiprocentní hranici, což zásadně ovlivnilo celkové rozložení sil v české politice. Dodnes v některých anketách politické popularity figuruje v první desítce. Přísun nováckých politiků se ovšem nezastavil. Když původně lokální Věci veřejné stoupaly k pěti procentům v celostátní politice, vybraly si za svého předsedu, nebo spíše ředitele a hlavní vábníčku na hlasy Radka Johna - známého z moderování investigativního pořadu na TV Nova Na vlastní oči. John nevsadil jako jeho litevský kolega na zábavu, ale na slovní boj s korupcí a přímou demokracií. A vyšlo to. Politický nováček John zamířil do čela tradičně nejobávanějšího resortu české vlády - na vnějšek.

Jen připomeňme, že "nováčkou" podporu měl v letošních volbách také bývalý dopravní policista

Stanislav Huml, jenž dokonce ve středních Čechách počtem dosažených hlasů přeskočil místopředsedkyni Věcí veřejných Kateřinu Klasnovou. Důvod? Huml pravidelně komentoval dopravní problémy v pořadech TV Nova. A to ještě z kandidátky TOP 09 odstoupil Roman Šmucler, známý z pořadu Tabu, který se nakonec mohl na Karlovarsku z čela listiny dostat do sněmovny. Kdo budou jejich následovníci? Je jisté, že síla televize se bude v české i světové politice stále více prosazovat a případy komiků i dobře použitých televizních tváří budou narůstat. Otázkou je, zda vše dojde tak daleko, že se v budoucnu budou střetat ve volbách místo politických stran televizní stanice a týmy jejich moderátorů, rosníčků a sportáků.

Reflex 30/2010